فصلنامه علمی دانشکده پرستاری و مامایی زابل –دوره ۱ –شماره ۱ پاییز ۹۲

بررسی میزان آگاهی پرستاران از انسولین درمانی قبل و بعد از آموزش سال ۱۳۸۹

نویسندگان: الهه اسدی بید مشکی[1*]، عزیز شهرکی واحد[1]، فرشته نارویی[1]، مهین بدخش[2]، زهره السادات هاشمی[2]

۱- مربی، عضو هیئت علمی، دانشکده پرستاری و مامایی(گروه پرستاری)، دانشگاه علوم پزشکی زابل

۲- مربی، عضو هیئت علمی، دانشکده پرستاری و مامایی(گروه مامایی)، دانشگاه علوم پزشکی زابل

*نویسنده مسئول: الهه اسدی بید مشکی - پست الکترونیکی: asadi_elaheh@yahoo.com

چکیده

مقدمه و هدف: دیابت شایع‌ترین بیماری غیرواگیر در کشور است که در حال حاضر ۳ تا ۵ درصد یعنی معادل ۲ تا ۵/۳ میلیون نفر از جمعیت کل کشور را مبتلا کرده است. طبق اعلام سازمانهای ذی‌ربط جهانی در هر ۱۰ ثانیه، دو نفر به دیابت مبتلا می‌شوند و یک نفر نیز از این بیماری فوت می‌کند. این بیماری با توجه به عوارض مزمنی که ایجاد می‌کند بار مالی زیادی برای سیستم بهداشت و درمان دارد. پرستاران نقش مهمی در انجام دستورات دارویی دارند و عدم آگاهی آنان از روشهای انسولین درمانی موجب صدمه به بیمار خواهد شد. لذا این مطالعه با هدف بررسی میزان آگاهی پرستاران از انسولین درمانی انجام می‌شود.

مواد و روش ها: این مطالعه یک مطالعه نیمه تجربی بود که در آن جامعه مورد مطالعه بصورت مبتنی بر هدف انتخاب و با مراجعه به بیمارستان امیرالمومنین علی(ع) و بیمارستان امام خمینی (ره) داده ها جمع آوری گردید. ابزار گردآوری پرسشنامه شامل بخش اول خصوصیات فردی بخش دوم پرسشنامه در باره انسولین درمانی بود و یک پمفلت آموزشی در اختیار آنان قرار گرفت و ۲ ماه بعد مجدد پرسشنامه به آنان داده شد. سپس اطلاعات جمع آوری شد ودر نهایت آنالیز داده-ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی انجام گردید.

یافته ها: نتایج نشان داد که اکثریت واحدهای مورد پژوهش (۴۷٪) در سنین ۳۰-۲۶ سال بودند. ۶۶٪ واحدهای مورد پژوهش زن بودند. نتایج حاکی از آن بود که نمره آگاهی افراد مورد بررسی بعد از آموزش بطور معنی داری بیشتر از قبل می باشد ($P=0/0001$).

بحث و نتیجه گیری: پرستار به عنوان یکی از ارکان کادر درمانی، بیشترین مراقبت و تماس را با بیمار داشته و مسئول مستقیم تزریق انسولین می باشد. لذا باید این دارو را کاملا" شناخته و از نحوه نگهداری، تزریق و دیگر نکات لازم آگاهی داشته باشد. لذا گذراندن دوره آموزش در بدو شروع به کار به خصوص در بخش‌هایی که بیماران دیابتی بستری می‌باشند، احساس می‌شود.

واژه های کلیدی: آگاهی پرستاران، انسولین درمانی، بیمار دیابتی

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.23455020.1392.1.1.1.7]

مقدمه

دیابت یکی از مشکلات عمده بهداشت عمومی در جهان کنونی است که با سرعت رو به افزایش نهاده است. این بیماری ۱۵٪هزینه های مراقبت های بهداشتی را در ایالات متحده به خود اختصاص داده است(۱). طبق آخرین آمار از سازمان بهداشت جهانی شیوع دیابت در تمام گروه های سنی از ۲/۸٪ در سال ۲۰۰۰به ۴/۴٪ در سال ۲۰۳۰ خواهد رسید و تعداد افراد مبتلا به دیابت از ۱۷۱ میلیون در سال ۲۰۰۰ به ۳۶۶ میلیون در سال ۲۰۳۰ خواهد شد(۲). امروزه ثابت شده کنترل دیابت از بسیاری عوارض پیشگیری می کند ولی متاسفانه بسیاری از بیماران دیابتی نتوانسته اند معیارهای کنترل دیابت را کسب کنند. زمانی بیمار می تواند دیابت خود را کنترل کند که تیم مراقبان دیابت توصیه های جدی مناسب را ارائه کنند و به بیمار آموزش خود پایشی دیابت داده باشند و فرد دیابتی مسئولیت درمان خود را به عهده داشته باشد. موقعیت خود را درک کند و شانس خود را در کنترل مطلوب تر دیابت ارتقا داده خطر عوارض دیابت را کاهش دهد. آموزش بیمار دیابتی، خانواده، همسر و پرستاران او از قسمت های اصلی درمان دیابت می باشند(۳). آموزش و راهنمایی های لازم در بیماران دیابتی باعث به تأخیر افتادن عوارض ناشی از دیابت شده و موجب افزایش طول عمر بیماران خواهد شد. در ایران با افزایش پیشرفت این بیماری، زیان های اقتصادی زیادی به فرد و کشور وارد می شود که با آموزش صحیح فرد، خانواده، پزشکان و پرستاران می توان کمک زیادی به کنترل و پیشگیری این معضل اقدام کرد(۴). یکی از بزرگترین چالش هایی که بیماران دیابتی با آن مواجه هستند، یادگیری نحوه زندگی با دیابت و کنترل قند خون روزانه می باشد، از این رو آموزش بیمار جهت توانمند سازی وی در خود مراقبتی و کنترل مطلوب قند خون و در نهایت ارتقای سطح کیفیت زندگی به عنوان یکی از شاخص های مهم سلامتی و بخش های مهم درمان دیابت به شمار می رود(۵). پرستار باید برای نیل به مراقبت مطلوب دیابت ، اطلاعات کافی داشته باشد تا بتواند در زمینه : تفسیر نتایج خود پایشی قند خون، طرز مصرف داروهای پایین آورنده قندخون (تزریقی و خوراکی) و سایر داروهای مورد استفاده وی و عوارض جانبی این داروها، شناسایی علائم افت و افزایش قند خون و نحوه برخورد با آنها، نحوه برقراری تعادل بین میزان دریافت مواد غذایی با دوز دارو های مصرفی و میزان فعالیت فیزیکی روزانه، معاینه روزانه پاها از نظر استعداد به ابتلا به زخم، کنترل فشارخون و کلسترول، توصیه مراجعه منظم به پزشکجهت انجام معاینات دوره ای چشم ها و ارزیابی عملکرد کلیه ها را به بیمار ارائه و آموزش دهد(۶) .امروزه آگاهی از اهمیت نقش پرستار در آموزش بیمار دیابتی جهت مراقبت در دنیا رو به افزایش است(۷). برای رسیدن به چنین موفقیت هایی، لازم است پرستار آگاهی لازم از بیماری دیابت داشته باشد تا بتواند به بیماران آموزش دهد(۸).پرستاران نقش مهمی در انجام دستورات دارویی دارند و عدم آگاهی آنان روش های انسولین درمانی موجب صدمه به بیمار خواهد شد. لذا این مطالعه با هدف بررسی میزان آگاهی پرستاران از انسولین درمانی انجام شد.

مواد و روش ها

این مطالعه یک مطالعه نیمه تجربی است که در آن جامعه مورد مطالعه بیماران دیابتی که با مراجعه به بیمارستان های امیرالمؤمنین علی (ع) و بیمارستان امام خمینی (ره)بصورت مبتنی بر هدف انتخاب و داده ها جمع آوری گردید. جامعه پژوهش شامل ۱۰۰نفر از پرستاران (هر دو جنس) که در مدت زمان پژوهش مشغول خدمت در این بودند. ابزار گرد آوری پرسشنامه سنجش آگاهی پرستاران شرکت کننده از انسولین درمانی بود که در دو قسمت شامل بخش اول خصوصیات فردی بخش دوم پرسشنامه شامل انسولین درمانی که حاوی ۲۳ سؤال چهار گزینه ای که ۹ سئوال مربوط به شناخت داروها(سؤالات ۸،۹،۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷)، ۲سؤال مربوط به نگهداری

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.23455020.1392.1.1.1.7]

انسولین (سؤالات شماره ۱۰و۱۱)، ۷ سؤال مربوط به تزریق انسولین (سؤالات شماره ۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۷،۱۸)و ۵سؤال مربوط به عوارض دیابت(سؤالات شماره ۱۹،۲۰،۲۱،۲۲،۲۳)بود . سؤالات بصورت جواب غلط و درست محاسبه شدند.روایی این ابزار با روش روایی محتوا اخذ شد که به این منظور به رویت اعضای محترم هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی زابل رسید و جهت اخذ پایایی آن از روش بازآزمایی بهره گرفته شد که به این منظور نیز پرسشنامه مذکور در مدت ۱هفته توسط ۱۰نفر از واحدهای پژوهش در طی ۲نوبت تکمیل شد و از آزمون آماری تی تست و ضریب هم بستگی پیرسون جهت تعیین همبستگی ۲مرحله به کار گرفته شده و مقدار به دست آمده (۸۵٪)معادل پایایی آزمون است. این مطالعه مورد تایید کمیته اخلاق و پژوهش دانشگاه علوم پزشکی زابل قرار گرفت تا بدین ترتیب ملاحظات اخلاقی تحقیق رعایت گردیده باشد. پژوهشگر با مراجعه به محیط پژوهش با همامنگی مسئولین مربوطه ، هدف از این تحقیق را برای پرستاران بیان کرده و افرادی که تمایل شرکت در تحقیق را داشتند به آنان پرسشنامه تحقیقاتی داده شد. ابتدا به آنان پرسشنامه تحقیقاتی داده شدو پس از جمع آوری داده ها، یک پمفلت آموزشی در رابطه با انسولین درمانی در اختیار آنان قرار داده شد و مجددا پس از ۲ ماه مورد بررسی قرار گرفتند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارSPSSبهره گرفته شد.

یافته ها

نتایج نشان داده اکثریت واحدهای مورد پژوهش (۴۷٪)بین سنین ۳۰-۲۶سال بودند. ۶۶٪ واحدهای مورد پژوهش زن و۳۴٪مرد تشکیل دادند. سابقه کار واحدهای پژوهش بین ۵-۱سال بود. نمره آگاهی از انسولین درمانی در افراد مورد تحقیق بعد از آموزش بطور معنی دار بیشتر از قبل بود(p=0/0001)، (جدول شماره۱). در رابطه میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی(شناخت داروها ، نگهداری انسولین ، تزریق انسولین) و عوارض دیابت ، یافته ها نشان داد که نمره آگاهی بعد از آموزش نسبت به قبل از آموزش معنی دار بوده است.

جدول شماره ۱: میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی از انسولین درمانی و عوارض دیابت واحدهای پژوهش قبل و بعد از آموزش

	قبل از آموزش	بعد از آموزش	p-value
	انحراف معیار (میانگین)	انحراف معیار (میانگین)	
آگاهی	۳/۱۶ (۱۰/۸۶)	۱/۶ (۲۱/۶۴)	0/0001
آگاهی از عوارض	۱/۱۹ (۲/۴۳)	۰/۶۶ (۴/۷۳)	0/0001

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.23455020.1392.1.1.1.7]

بحث و نتیجه گیری

نتایج مطالعه نشان داد که آگاهی پرستاران از انسولین درمانی بعد از آموزش توسط پمفلت آموزشی بطور معنی‌داری بیشتر از قبل می‌باشد. همچنین این آگاهی در زمینه شناخت داروها، نگهداری انسولین، تزریق انسولین و عوارض دیابت نیز بوده است. Rachel و همکاران مطالعه ای تحت عنوان آگاهی از انسولین در بین کارکنان مراقبت بهداشتی و پزشکان داخلی انجام داد که نتایج نشان داد که ۴۷ درصد شرکت کنندگان تحقیق پرستار بودند و یافته ها بیانگر این بود که نمره آگاهی پرستاران از انسولین نسبت به سایر گروه ها بهتر بوده است (۹). که نتایج این مطالعه را تایید می کند.

مراقبت و درمان دیابت جز با کارِ گروهی و تخصصی امکانپذیر نمی باشد. به عبارت دیگر ارائه خدماتی به بیمار دیابتی کار پیچیده ای است که باید توسط طیف وسیعی از پرسنل بهداشتی درمانی مانند پزشک عمومی، فوق تخصص غدد، پرستار، کارشناس تغذیه، متخصص سلامت روان و سایر پرسنل بهداشتی با محوریت بیمار ارائه گردد. آنچه مسلم است دستیابی به پیامدهای مناسب برای بیماران، به ارائه خدمات سازمان یافته و هدایت شده مبنی بر داشتن مهارت کافی تیم بهداشتی درمانی نیز بستگی دارد (۱۱).همچنین مطالعه ای تحت عنوان ارزیابی دانش کادر پزشکی، درباره انسولین نشان داد که ۵۵/۳٪ شرکت کنندگان پری تست و ۵۴/۳٪ پست تست را پاسخ دادند که حاکی از افزایش سطح دانش آنان بعد از برنامه آموزشی بود (۱۲). این مطالعه نشان می دهد که نیاز به تاکید بیشتری در زمینه انسولین درمانی می باشد و پست تست نشانگر آن است که می تواند بعنوان یک برنامه آموزشدر افزایش دانش و آگاهی پرستاران موفق باشد. اگر پرستاران آگاهی و دانش بالایی در رابطه با بیماری دیابت و همچنین مهارت لازم در خصوص انتقال اطلاعات و آموزش به بیمار را داشته باشند، موجب خواهد شد که بیماران در ادامه درمان همکاری داشته و در نتیجه کیفیت زندگی بهتری خواهند داشت. لذا مهمترین و ارزشمندترین نقش یک پرستار بعنوان عضو تیم مراقبتی در درمان دیابت ،یک درمان موثر و رضایتمندی بیمار است (۱۳). با توجه به اینکه در زمینه انسولین درمانی مطالعات زیادی در کشور صورت نگرفته، نیاز است در این زمینه مطالعه بیشتری صورت گیرد و طراحی برنامه آموزشی مداوم جهت پرستاران درباره افزایش دانش، مهارت و کیفیت مراقبت احساس می شود.

قدردانی

بدین وسیله از کارکنان بیمارستان امیرالمومنین علی(ع) و بیمارستان امام خمینی (ره) و همکارانی که پژوهشگران را در انجام هر چه بهتر این مطالعه یاری فرمودند، تقدیر و تشکر می گردد.

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.23455020.1392.1.1.1.7]

Abstract

Assadibidmeshki E[1]*, Shahraki vahed A[1], Nrouei F[1], Badakhsh M[2], Hshemi Z[2]

1. M.Sc in Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery. Zabol University of Medical Scienes, Iran.

2. M.Sc in Midwifery, Faculty of Nursing and Midwifery. Zabol University of Medical Scienes, Iran.

Corresponding author : Elahe Assadibidmeshki **,E -mail :** asadi_elaheh@yahoo.com

Title: Evaluation on Knowledge of Nurses about in Insulin Therapy

Before and After Training

Introduction: Diabetes is the most prevalent non communicable disease in Iran which counts 3 to 5 percent i.e., 2 to 5.3 million people out of the whole population are stricken by the disease. According to the international organizations, concerned with diabetes, every ten seconds, two persons are diagnosed having diabetes and one succumbs. Considering the chronic adverse effects caused by the diabetes, huge economic burdens are imposed on the care and health system. Nurses play a very important role in fulfilling the medical prescriptions and their unawareness about insulin therapy would result in severe injuries to the patients. So, this study aimed at investigating the level of nurses' awareness about insulin therapy.

Methodology: This study was of semi experimental type, in which the population of the study is chosen intentionally. The samples were gathered from Amir-al-momenin and Imam khomini hospitals. The tools included a questionnaire which was divided into two parts. The first part was about the demographic information and the second part constituted 23 questions about insulin therapy then educational pamphlet was given the nurses and two months later, it was resubmitted. The data were gathered and finally it was analyzed by descriptive and deductive statistics.

Results: The results showed that the most of cases studied (47%) were between 26 to 30 .Besides ,most of them were female (66%).The results also showed that the awareness rate was sufficiently higher after the education (p=0.0001).

Conclusion: The nurse as one of the main members of the treatment team has the highest contingence and care to the patients, who is directly responsible for injection of insulin. Thus, he/she should recognize the medicine fully and be aware of its maintenance, injection and other essential notes, completely. So, education in the initial phases especially in the diabetes wards is highly needed.

Key words: Education, Insulin therapy, Knowledge, Nurses

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.23455020.1392.1.1.1.7]

References

1.World health organization. Epidemiology of diabetes. http://www.WHO.com (2001).
2.Sarah H. Wild, MBBCHIR, , Gojka Roglic, , Anders Green. . Global Prevalence of Diabetes. Diabetes Care 2004; 27 (10): 2560-2570.
3. www.qudsdaily.com/archive/1388/html/8/1388-08.../page2.html
4. shc.sums.ac.ir/worlddiabetesday2007.htm
5. Peimani M, Mohajeri Tehrani MR, Foroozanfar MH.The Effect of Self Monitoring of Blood Glucose (SMBG)on Improvement of Hemoglobin A1C and Glycemic Control in Diabetic Patients. *Tabib-e-Shargh* 2008; 10 (2): 145-158.
6- Mertig IG. The nurse's guide to teaching diabetes self-management. New York, Springer Publisher; 2007.
7. Davidson MB. Effect of Nurse-Directed Diabetes Care in a Minority Population. Diabetes care 2003; 26: 2281-87.
8. Health education for people with diabetes. Diabetes education in the EMRO.WHOEM/ DIA/7-E/Q. 1993.
9. Rachel L. Derr, MD, Mala S and etal. Insulin-related knowledge Among Health Care Professionals in Internal medicine. Diabetes spectrum 2007; 20 (3): 177-185.
10. Evert A. Role of Certified Diabetes Educators (CDE) in Diabetes Care. HKMJ 2006; 12 (6): 38-40.
11.Weeraratne CL,Abrew WK,Kuruppumullage R P. knowledge on insulin therapy among health care professionals. Journal of the Ceylon College of physicians 2010; 41:67-71.
12.Levich B R.Optimizing role for nurse in insulin initiation .Journal of multidisciplinary health care 2011; 4:15-24.

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.23455020.1392.1.1.1.7]